

**Положення про запобігання насильству і жорсткому поведженню
в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія»
Запорізької міської ради**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення про запобігання насильству і жорсткому поведженню в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія» Запорізької міської ради (далі — Положення) розроблено з метою забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорсткого поведження з дітьми, створення у закладі середовища, вільного від насильства і жорсткого поведження, формування культури нульової толерантності до будь-яких проявів насильства щодо дитини.

1.2. Положення передбачає:

- запровадження системи інформування про випадки або підозру на випадки насильства та жорсткого поведження з дітьми;
- оперативний розгляд та реагування на всі повідомлення про випадки насильства;
- створення безпечного, інклюзивного, психоемоційно комфортного освітнього середовища;
- формування у працівників закладу відповідального ставлення до недопущення насильства;
- поширення інформації про механізми захисту прав дитини серед усіх учасників освітнього процесу.

1.3. Це Положення розроблено відповідно до Типової програми унеможливлення насильства та жорсткого поведження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 червня 2025 року № 658, а також із урахуванням: Сімейного кодексу України, Законів України «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про протидію булінгу (цькуванню)» (зі змінами), ООН про права дитини (ратифікована Україною 1991 року), інших нормативно-правових актів у сфері захисту прав дитини.

1.4. Метою Положення є визначення механізмів створення у ЦРД «Надія» ЗМР (далі – ЦРД) безпечного середовища, у якому гарантується захист прав і свобод дитини, попередження будь-яких форм насильства, жорсткого поведження, булінгу, дискримінації, приниження честі й гідності дитини незалежно від обставин і місця перебування.

1.5. Сфера застосування Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу: дітей, педагогічних, медичних, обслуговуючих працівників закладу, адміністрацію, практичного психолога, соціального педагога (за наявності), батьків або законних представників вихованців, а також осіб і організації, які взаємодіють із закладом на договірних або партнерських засадах.

1.6. Вимоги Положення є обов'язковими для виконання всіма працівниками ЦРД незалежно від займаної посади, а також залученими фахівцями, які контактують із дітьми під час освітнього процесу, проведення занять, ігор, прогулянок, організації харчування, відпочинку, екскурсій, перебування у сховищі, під час евакуацій чи тимчасового переміщення.

1.7. Дія Положення охоплює всі ситуації взаємодії з дітьми у межах діяльності ЦРД, зокрема під час освітньої, виховної, ігрової, оздоровчої роботи у тому числі в умовах воєнного стану, перебування в укритті/сховищі тощо.

2. Основні завдання

2.1. Основними завданнями Положення про запобігання насильству і жорстокому поведженню в ЦРД є:

2.1.1. Запровадження дієвого порядку дій, спрямованих на унеможливлення будь-яких проявів насильства, жорстокого поведження, дискримінації, булінгу (цькування) щодо дітей у закладі.

2.1.2. Формування у всіх працівників закладу відповідального ставлення до захисту прав і свобод дитини, недопущення насильства та жорстокого поведження, зокрема через систему безперервного підвищення професійної компетентності.

2.1.3. Поширення культури нульової толерантності до будь-яких форм насильства, жорстокого поведження, дискримінації, проявів булінгу та інших негативних впливів у всіх сферах діяльності закладу.

2.1.4. Забезпечення оперативного інформування уповноважених органів та служб (Національної поліції, служби у справах дітей) про випадки вчинення насильства або жорстокого поведження з дітьми.

2.1.5. Організація доступних і безпечних механізмів повідомлення про випадки (або підозру на випадки) насильства чи жорстокого поведження з дітьми, у тому числі із можливістю анонімного інформування.

2.1.6. Проведення регулярної оцінки ризиків насильства та жорстокого поведження з дітьми, вжиття ефективних заходів для їх усунення або мінімізації, забезпечення постійного моніторингу і корекції профілактичних дій.

2.1.7. Врахування ризиків насильства під час прийому на роботу працівників закладу, зокрема шляхом перевірки відсутності судимостей, проведення опитування щодо можливих схильностей до насильницької поведінки.

2.1.8. Організація та проведення заходів з підвищення обізнаності щодо унеможливлення насильства для працівників, дітей, батьків або законних представників вихованців, зокрема шляхом інформаційних сесій, тематичних тренінгів, розповсюдження інформаційних матеріалів.

2.1.9. Впровадження форм, інструментів і механізмів первинного та подальшого реагування на випадки насильства чи жорстокого поведження (реєстрація інцидентів, внутрішнє розслідування, залучення відповідальних осіб).

2.1.10. Забезпечення інформаційної підтримки учасників освітнього процесу щодо захисту прав дитини, алгоритмів дій у разі виявлення ознак насильства, доступу до служб допомоги та захисту.

2.1.11. Залучення міжвідомчої співпраці із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я та іншими організаціями для своєчасного реагування на випадки насильства чи жорстокого поведження.

3. Превентивні заходи

3.1. В ЦРД впроваджуються системні превентивні заходи, спрямовані на попередження будь-яких форм насильства, жорстокого поведження, булінгу та дискримінації щодо дітей.

3.2. До основних превентивних заходів належать:

3.2.1. Затвердження та систематичний перегляд локального Положення.

- Оновлення і затвердження Положення про запобігання насильству і жорстокому поведженню відповідно до вимог чинного законодавства та Типової програми, регулярний перегляд положень з урахуванням змін нормативної бази, потреб і досвіду роботи закладу.

- Оприлюднення Положення для всіх учасників освітнього процесу, забезпечення доступності документа у друкованій та/або електронній формі.

3.2.2. Введення стандартних форм документації.

- Використання форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини.
- Запровадження журналу реєстрації внутрішніх інцидентів (журналу безпеки), де фіксуються всі повідомлення про можливі випадки насильства, булінгу, жорстокого поводження чи їх ознак.
- Встановлення спеціальної скриньки для анонімних письмових повідомлень, забезпечення її конфіденційності, регулярний контроль та опрацювання інформації відповідальною особою.

3.2.3. Проведення регулярної оцінки ризиків.

- Щорічне (або частіше, за потреби) вивчення середовища, умов перебування дітей, особливостей взаємодії персоналу та вихованців для виявлення потенційних ризиків виникнення насильства чи жорстокого поводження.
- Залучення до оцінки ризиків практичного психолога, соціального педагога (за наявності), батьківської громадськості, вихователів.

3.2.4. Вивчення кандидатів на посади, які передбачають роботу з дітьми.

- Перевірка відсутності у кандидатів судимостей за злочини проти дітей, вимога надання відповідних довідок.
- Проведення співбесіди з елементами ситуативного опитування щодо ставлення до дітей, емоційного контролю, реакції на конфліктні ситуації.
- Рекомендаційний відбір – запит рекомендацій з попередніх місць роботи (за наявності).

3.2.5. Організація просвітницької та профілактичної роботи.

- Проведення тематичних тренінгів, семінарів, інтерактивних занять для працівників щодо виявлення, профілактики та реагування на випадки насильства.
- Впровадження занять, ігор, діалогів, казкотерапії, занять з елементами розвитку емоційного інтелекту для дітей з метою формування навичок безпечної поведінки, уміння розпізнавати та повідомляти про небезпечні ситуації.
- Організація інформаційних сесій, консультацій для батьків щодо питань захисту прав дитини, відповідальності за недопущення насильства та форм взаємодії з закладом у випадку підозри на порушення прав дитини.
- Розповсюдження інформаційних матеріалів (буклетів, плакатів, пам'яток із контактами служб допомоги), розміщення їх у доступних місцях у закладі.

3.2.6. Інформування всіх учасників освітнього процесу.

- Ознайомлення працівників із положеннями цього документа під підпис, організація інструктажів і щорічних тематичних нарад з питань запобігання насильству.
- Проведення зборів, консультацій, інформаційних кампаній для батьків або законних представників щодо політики закладу у сфері унеможливлення насильства, алгоритмів дій у разі виявлення підозрілих ситуацій.
- Введення елементів навчання дітей доступними для віку засобами (наприклад, через ігри, мультфільми, бесіди), спрямованих на формування навичок розпізнавання та повідомлення про загрози.

3.2.7. Постійний моніторинг і самоперевірка ефективності превентивних заходів.

- Регулярний аналіз впроваджених профілактичних заходів, оцінка ефективності системи реагування, виявлення проблемних аспектів і шляхів їх усунення.
- Проведення анкетування, опитування дітей (у доступній формі), батьків, працівників щодо відчуття безпеки, довіри до системи інформування та реагування.
- Удосконалення превентивних заходів відповідно до зворотного зв'язку, результатів моніторингу й актуальних потреб закладу.

4. Реагування на випадки насильства

4.1. ЗДО діє чітко визначений механізм реагування на випадки (або підозру на випадки) насильства чи жорстокого поводження з дітьми, що забезпечує своєчасне виявлення, фіксацію та розгляд кожного повідомлення.

4.2. Прийняття повідомлень про випадки насильства або жорстокого поводження:

- Повідомлення можуть надходити від дітей (у доступній для них формі), батьків, законних представників, працівників закладу, а також від сторонніх осіб чи організацій, які стали свідками або мають інформацію про можливий факт насильства.

- Повідомлення приймаються в усній, письмовій чи електронній формі, зокрема через спеціальну скриньку для анонімних повідомлень, телефонний чи електронний зв'язок.

- Усі повідомлення фіксуються у журналі безпеки (реєстрації внутрішніх інцидентів) із зазначенням дати, часу, джерела, суті повідомлення та попередніх заходів реагування.

4.3. Проведення внутрішнього розслідування та підтримка постраждалої дитини:

- Після отримання повідомлення керівник закладу (або уповноважена особа) невідкладно розпочинає внутрішнє розслідування для з'ясування обставин випадку, збору пояснень, аналізу ризиків для дитини та інших осіб.

- За потреби залучаються практичний психолог, соціальний педагог, медичний працівник закладу, з дотриманням конфіденційності інформації.

- Протягом розслідування забезпечується психологічна підтримка, безпечні умови перебування дитини, недопущення контакту з особою, яка підозрюється у насильстві чи жорстокому поводженні.

4.4. Негайне інформування відповідних органів:

- У разі підтвердження або обґрунтованої підозри щодо факту насильства чи жорстокого поводження, не пізніше однієї доби з моменту надходження повідомлення, керівник закладу: письмово інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції, повідомляє службу у справах дітей за місцем проживання дитини, інформує батьків або законних представників постраждалої дитини (крім випадків, коли вони є ймовірними кривдниками).

- Про всі дії складається відповідний акт та робиться запис у журналі безпеки.

4.5. Надання першої медичної та психологічної допомоги:

- У разі необхідності працівники закладу надають дитині домедичну допомогу, викликають екстрену (швидку) медичну допомогу.

- Практичний психолог закладу або залучений фахівець забезпечує надання першої психологічної допомоги дитині, яка постраждала від насильства, за потреби – іншим учасникам ситуації (дітям, працівникам, батькам).

- Усі заходи проводяться з дотриманням інтересів та прав дитини, недопущенням вторинної травматизації, конфіденційності та етичних норм.

4.6. Забезпечення безперервної підтримки:

- У разі виявлення ризиків повторення або продовження насильства, вживаються додаткові заходи для безпечного перебування дитини в закладі, зокрема – зміна групи, відсторонення працівника від роботи з дітьми на час з'ясування обставин, організація супроводу фахівцями соціальних служб.

- Заклад забезпечує співпрацю з відповідними органами (служба у справах дітей, поліція, соціальні служби) для відновлення і захисту прав постраждалої дитини, її реабілітації.

5. Освітня робота

5.1. Освітня робота щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ЗДО здійснюється на системній основі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців, потреб батьків, законних представників та персоналу закладу.

5.2. Основними напрямками освітньої роботи є:

5.2.1. Проведення освітньо-профілактичних, інтерактивних, розвивальних занять для дітей:

- Регулярне впровадження до освітнього процесу спеціальних тренінгів, ігор, рольових вправ, спрямованих на формування у дітей навичок безпечної поведінки, здатності розпізнавати ризиковані/небезпечні ситуації, розрізняти допустимі й недопустимі дії дорослих і однолітків.

- Проведення занять з елементами казкотерапії, інтерактивних ігор, творчих завдань, обговорень, що моделюють реальні життєві ситуації (у доступній для віку формі), формування навичок самозахисту, розвитку емоційного інтелекту, вміння просити про допомогу.

- Впровадження вправ з медіації, колективного вирішення конфліктних ситуацій, формування толерантності, взаємоповаги, емпатії, вміння управляти власними емоціями, попереджувати булінг, цькування, прояви агресії.

- Організація тематичних тижнів, днів, флешмобів, конкурсів, занять з безпеки, спрямованих на підвищення рівня обізнаності дітей щодо своїх прав, особистої безпеки та шляхів звернення за допомогою у разі виникнення загрози.

5.2.2. Інформування та просвітницька діяльність серед батьків і законних представників:

- Проведення групових та індивідуальних батьківських зборів, тематичних зустрічей, майстер-класів, консультацій з питань профілактики та реагування на випадки насильства, жорстокого поводження, булінгу, захисту прав дитини.

- Оперативне інформування батьків щодо політики закладу у сфері унеможливлення насильства, правових норм, алгоритмів дій у разі підозри на насильство, доступних способів звернення за допомогою.

- Підготовка та розповсюдження інформаційних буклетів, пам'яток, плакатів, інформаційних листів щодо відповідального батьківства, ненасильницького виховання, формування психологічно безпечного середовища в сім'ї, контактів служб допомоги, алгоритмів звернення у разі потреби.

- Проведення інформаційних кампаній у месенджерах, на сайті закладу, інформаційних стендах тощо для підвищення рівня обізнаності батьків про основні напрями політики захисту прав дитини.

5.2.3. Психологічна підтримка та розвиток стресостійкості дітей і працівників

- Організація системної психологічної підтримки вихованців, надання групових і індивідуальних консультацій дітям, які відчувають психологічний дискомфорт, страх, тривогу, зазнали або стали свідками насильства.

- Включення до освітнього процесу вправ, тренінгів, релаксаційних ігор для формування стресостійкості, подолання тривожності, навчання дітей безпечному самовираженню та взаємодії.

- Надання працівникам закладу індивідуальної та групової консультативної допомоги з питань профілактики емоційного вигорання, подолання стресу, управління емоціями, комунікативної гнучкості, зниження ризиків некоректної поведінки стосовно дітей.

- Проведення для працівників тренінгів, практикумів із розвитку навичок ненасильницької комунікації, медіації, ефективного розв'язання конфліктів.

5.2.4. Підвищення рівня обізнаності персоналу

- Забезпечення обов'язкового проходження всіма працівниками закладу (освітніми, обслуговуючими, адміністрацією) щорічного інструктажу з питань унеможливлення насильства, ознайомлення з алгоритмами дій у разі виявлення ознак насильства, заповнення повідомлень, дотримання конфіденційності.

- Організація тематичних педгодин, нарад, семінарів для колективу із залученням зовнішніх експертів (фахівців соціальних служб, поліції, психологів) з метою підвищення фахової компетентності у питаннях захисту прав дитини.

5.2.5. Міжвідомча взаємодія та залучення фахівців

- Розвиток партнерської співпраці із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами охорони здоров'я, органами Національної поліції, залучення їх фахівців до проведення просвітницьких, навчальних, профілактичних заходів.

- Участь у спільних заходах, тренінгах, інформаційних кампаніях, спрямованих на створення комплексної системи підтримки та безпеки для всіх учасників освітнього процесу.

5.2.6. Система моніторингу та зворотного зв'язку

- Проведення регулярних анкетувань, опитувань дітей (у доступній формі), батьків, працівників щодо відчуття безпеки, ставлення до питань насильства, обізнаності з каналами повідомлення, з метою виявлення проблемних аспектів, удосконалення системи превенції та реагування.

- Аналіз результатів анкетувань, обговорення підсумків на педагогічних радах, використання отриманих даних для корекції планів роботи, визначення додаткових заходів.

6. Моніторинг ефективності

6.1. В ЦРД впроваджується система регулярного моніторингу ефективності заходів із унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми.

6.2. Основними формами моніторингу є:

6.2.1. Щорічна оцінка стану виконання цього Положення, яка здійснюється на підставі:

- аналізу звітів про виконання профілактичних, освітніх і реагувальних заходів;
- анкетування, опитування дітей (у доступній для них формі), батьків, працівників щодо рівня їхньої обізнаності, відчуття безпеки, довіри до системи повідомлення про випадки насильства;

- аналізу інцидентів, зафіксованих у журналі безпеки, з метою виявлення типових ситуацій, причин і шляхів попередження повторення.

6.2.2. Залучення до процесу моніторингу різних учасників освітнього процесу:

- педагогічних працівників, практичного психолога, соціального педагога (за наявності), медичного персоналу;

- батьків (законних представників) вихованців для отримання зворотного зв'язку щодо ефективності впроваджених заходів, рівня довіри до політики закладу у сфері унеможливлення насильства;

- дітей (у прийнятних для віку формах: малюнки, бесіди, анонімні анкети тощо).

6.2.3. Оприлюднення результатів моніторингу на педагогічних радах, інформування колективу, батьківської громадськості про основні висновки, прийняття рішення щодо необхідності коригування або доповнення заходів.

6.2.4. Використання результатів моніторингу для:

- удосконалення внутрішньої політики закладу щодо запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

- розробки та впровадження додаткових профілактичних і корекційних заходів, спрямованих на підвищення безпеки та психоемоційного комфорту в освітньому середовищі;

- підготовки звітів перед органами управління освітою та місцевою громадою (за потреби).

7. Взаємодія зі структурами

7.1. ЦРД забезпечує постійну та ефективну взаємодію із державними органами та установами, до компетенції яких належать питання захисту прав та інтересів дітей, попередження та реагування на випадки насильства і жорстокого поводження.

7.2. Основними напрямками взаємодії є:

7.2.1. Оперативна співпраця з підрозділами Національної поліції, зокрема ювенальної превенції, у питаннях:

- негайного інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства чи жорстокого поводження з дітьми;
- отримання консультацій та участі у проведенні профілактичних заходів, інформаційних сесій для працівників, дітей і батьків.

7.2.2. Взаємодія із службою у справах дітей органів місцевого самоврядування щодо:

- повідомлення про всі випадки встановленого або підозрюваного насильства щодо вихованців закладу;
- організації соціального захисту, надання допомоги дітям, які постраждали від насильства чи жорстокого поводження;
- участі фахівців служби у справах дітей у проведенні консиліумів, комісій, супровідних заходів.

7.2.3. Співпраця із закладами охорони здоров'я:

- залучення медичних працівників для надання першої домедичної допомоги постраждалим дітям;
- організації медичного обстеження, документування тілесних ушкоджень за потреби;
- участі у реабілітаційних і відновлювальних програмах для дітей.

7.2.4. Взаємодія із центрами соціальних служб та іншими організаціями, що надають соціальні, психологічні чи правові послуги:

- залучення фахівців для проведення інформаційно-просвітницької, профілактичної, консультативної роботи з дітьми, працівниками та батьками;
- організація спільних заходів із підвищення обізнаності щодо попередження насильства, формування безпечного та підтримуючого середовища.

7.3. За потреби заклад може залучати представників громадських організацій, волонтерів, фахівців інших установ для проведення тренінгів, психологічних сесій, просвітницьких кампаній, що відповідають напрямкам діяльності з унеможливлення насильства та захисту прав дітей.

7.4. Вся взаємодія здійснюється на основі чинного законодавства України, офіційних листів, запитів, меморандумів чи договорів про співпрацю та спрямована на забезпечення найкращих інтересів дитини, своєчасне реагування та ефективну підтримку постраждалих.